

EUROOPA KOMISJONI
KLIIMAMEETMETE
PEADIREKTORAAT
Direktoraat C - kliimastrateegia, juhtimine ja heitkogused kauplemises
mitteosalevatest sektoritest
CLIMA.C.2 - Juhtimine ja jõupingutuste jagamine

Juhenddokument

Akrediteerimis- ja tõendamismäärus - tegevuskoha külastused

AVRi peamine suunis nr II.5, 2020. aasta detsembri ajakohastatud versioon

Käesolev dokument on osa komisjoni talituste pakutavatest dokumentidest ja vormidest, mis toetavad komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmääruse (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ, rakendamist.

Suunis kajastab komisjoni talituste seisukohti avaldamise ajal. See ei ole õiguslikult siduv.

Käesolevas juhenddokumendis on arvesse võetud kliimamuutuste komitee (CCC) töörühma III alluvuses tegutseva mitteametliku tehnilise MRVA (seire, aruandlus, tõendamine ja akrediteerimine) töörühma koosolekutel toimunud arutelusid, samuti liikmesriikide sidusrühmadelt ja ekspertidelt saadud kirjalikke märkusi.

[See on juhenddokumendi versioon, mille kliimamuutuste komitee kiitis 21. detsembril 2020 ühehäälselt uuesti heaks kirjaliku menetluse teel]

Kõik juhenddokumendid ja vormid saab alla laadida komisjoni veebisaidi dokumentide rubriigist aadressil

http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/index_en.htm.

Taustteave

Käesolev peamine suunis on osa komisjoni poolt välja töötatud juhenddokumentide kogumist, et selgitada ELi HKS-i akrediteerimis- ja tõendamismääruse (AVR) nõudeid.¹ Juhenddokumentide kogum koosneb järgmistest dokumentidest:

- selgitavad suunised akrediteerimis- ja tõendamismääruse artiklite kohta (EGD I), sealhulgas kasutusjuhend, mis annab ülevaate juhenddokumentidest ja nende seosest asjakohaste õigusaktidega;
- peamised suunised (KGN II) konkreetsete tõendamis- ja akrediteerimisküsimuste kohta;
- erisuunis (GD III) õhusõiduki käitaja aruannete tõendamise kohta;
- tõendamisaruaande vormid ja teabevahetuse nõuded;
- näidised, mis koosnevad täidetud vormidest, kontrollnimekirjadest või konkreetsetest näidetest selgitavates suunistes või peamistes suunistes;
- korduma kippuvad küsimused.

Käesolevas peamises suunises selgitatakse, millised on AVR-i nõuded tegevuskoha külastuse kohta, milliseid tegevusi tuleb tegevuskoha külastuse käigus teha ja millistel erandlikel tingimustel võib tegevuskoha külastusest loobuda. Suunises antakse ka juhiseid selle kohta, kuidas toimida tegevuskoha külastuste puhul vääramatu jõu korral. Suunised tegevuskoha külastuste kohta võrdlusandmete aruannete, uute osalejate aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamisel on esitatud juhenddokumendis nr 4 ühikute tasuta eraldamisega seotud andmete tõendamise kohta.

Suunis kajastab komisjoni talituste seisukohti selle avaldamise ajal. See ei ole õiguslikult siduv.

Käesoleva peamise suunise jaod 1-3 käsitlevad ainult käitiste tegevuskohtade külastuste nõudeid ja tingimusi; ELi HKS-i lennunduse tegevuskohtade külastusi käsitlevad juhised on esitatud ELi HKS-i lennunduse tõendamise juhenddokumendi (GD III) jaos 3.2.7 4. ja 5. jagu kohaldatakse nii käitiste kui ka ELi HKS-i lennunduse suhtes.

1. Mis on tegevuskoha külastus?

Tõendaja peab tõendamisprotsessi jooksul ühel või mitmel sobival ajal külastama tegevuskohta. Tegevuskoha külastuse eesmärk on koguda piisavalt tõendeid, et teha piisava kindlusega järeldus, et käitaja heitkoguse aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Tegevused tegevuskohtade külastuste ajal hõlmavad järgmist:

- töötajate küsitlemine, dokumentide läbivaatamine ja käitaja menetluste hindamine praktikas;
- käitise piiride ja andmevoo kontrollimine ning lähtevoogude ja heiteallikate täielikkuse hindamine;
- kontrollitoimingute tegelik testimine ja kinnitatud seirekavas nimetatud menetluste rakendamise hindamine;
- füüsiliste tõendite hankimine mõõteseadmete, seiresüsteemide ja protsesside hindamise kaudu.

ELi HKS-i juhtivtõendaja viib tavaliselt tegevuskoha külastuse ise läbi, kuna ta vastutab ülesannete jagamise eest teistele meeskonnaliikmetele ja tõendamiskava rakendamise eest.

¹ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 334, 31.12.2018, lk 94).

Juhtivtõendaja otsustab, milline meeskonnaliige tegevuskoha külastust läbi viib või temaga selle ajal ühineb ja kas ta vajab tegevuskoha külastuse ajal tehnilist eksperti.

Sõltuvalt asjaoludest ja riskianalüüsi tulemustest otsustab tõendaja, kas on vaja teha külastusi täiendavatesse asukohtadesse. Kui vastavalt strateegilisele ja riskianalüüsile seatud eesmärgid tegevuskoha külastuse käigus ei täideta, võib see kaasa tuua vajaduse käitise üldise toimimise eesmärgipärasuse testimise, intervjuude, proovide võtmise, dokumentide läbivaatamise ja võimalike edasiste tegevuskoha külastuste järele. Sellistel juhtudel võib osutuda vajalikuks eraldada tõendamisele rohkem aega ja kohandada lepingus algselt ette nähtud ajakulu.

AVRi
art. 9
lõige 2

Ilma tegevuskoha külastuseta ei ole protsessianalüüs enamasti võimeline andma piisavalt tõendeid, et järeldada piisava kindlusega, et aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Mõnede käitiste aruannete tõendamiseks tehakse tegevuskoha külastusi rohkem kui ühes kohas.² Kohapealseid tegevusi kirjeldatakse tõendamiskavas ja need hõlmavad üldiselt järgmist:

AVRi art.
21 lõige 4

- proovide võtmine³ käitise asukohas, et kontrollida, kas seirekava kajastab tegelikku olukorda, kas lähtevood ja heiteallikad on täielikud ning kas andmed on täpsed ja kas kõik nõuded on täidetud;
- proovide võtmine käitise peakontoris või piirkondlikes kontorites, kui seal töödeldakse või hoitakse heiteandmeid või asjakohaseid menetlusi;
- proovide võtmine muudes asjakohastes kohtades, kus tõendamistöö võib olla vajalik: nt kütusetarnija rajatised, kui see on vajalik esitatud andmete täpsuse hindamiseks või selliste kontrollitoimingute hindamiseks, mis ei asu käitise tegevuskohas või peakorteris ja mis on olulised käitaja andmevoo ja seireprotsessi jaoks.

Ei ole piisav, kui külastatakse ainult käitaja peakorterit, ilma et külastataks heidet tekitavat käitist ennast. Ainult peakorteri külastamine tähendaks loobumist tegevuskoha külastusest, kuna käitiste tegevuskoha külastus hõlmab ka heidet tekitava käitise enda külastamist. Välja arvatud vähese heitega käitiste puhul, on heidet tekitava käitise külastamisest loobumiseks vaja pädeva asutuse heakskiitu ja see on lubatud ainult juhul, kui käesoleva suunise 3. jaos nimetatud eritingimused on täidetud.

2. Riskianalüüsi roll seoses tegevuskoha külastusega

Tõendaja riskianalüüsis hinnatakse väärkajastamiste ja/või mittevastavuste tõenäosust ja nende tõenäolist olulist mõju esitatud andmetele.⁴ See võimaldab kavandada tõhusat tõendamist. Seega ei ole riskianalüüs mitte ainult määravaks teguriks tegevuskoha külastus(t)e vajaduse planeerimisel, vaid sellel on ka oluline roll käitise tegevuskoha külastus(t)e korraldamisel, mis põhimõtteliselt määrab kindlaks:

- käitise tõendamisel külastatavate kohtade arvu ja
- tegevuskoha külastus(t)e ajal teostatavad tegevused.

Kui riskianalüüs või protsessianalüüs viitab küsimustele või probleemidele, mida saab lahendada ainult teise külastuse või teise asukoha külastusega, teeb tõendaja küsimuse lahendamiseks sellise külastuse.

² Väiksemate käitiste puhul asuvad peakontor ja käitise tegevuskoht sageli samas kohas.

³ Vt juhised proovide võtmise kohta dokumendis „Peamised suunised proovide võtmise kohta“ (KGD II.4).

⁴ Lisateavet leiate peamisest suunistest tõendaja riskianalüüsi kohta (KGD II.2).

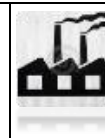
Näited
<p>Näide 1: Suur elektriettevõtte, millel on mitu tootmisrajatist, võib säilitada esmaseid andmeid ja muud teavet tsentraalselt ettevõtte peakontoris või muudes asukohtades. Sellise suure ja keerulise ettevõtte puhul näitab riskianalüüs tõenäoliselt, et tuleb külastada peakorterit, muid asukohti ja käitise tegevuskohta, et saada täielik ülevaade käitise ja hinnata andmete täpsust.</p>
<p>Näide 2: Kui aga tegemist on lihtsa B-kategooria käitise, kus on mitu maagaasi kasutatavat lähtevoogu ja mille mõõtmine toimub pidevalt oma mõõtesüsteemiga, piisab tõendamisprotsessi käigus tõenäoliselt ühest tegevuskoha külastusest ning külastatavad kohad võivad piirduda käitise tegevuskohaga, eeldusel, et see on ka koht, kus andmeid ja arvestust hoitakse.</p> <p>Pange tähele, et see on ainult näide: selline stsenaarium ei ole piiratud B-kategooria käitise ja kõik B-kategooria käitised, mille lähtevoos kasutatakse maagaasi, ei ole tingimata lihtsad käitised. See sõltub väga palju lähtevoogude arvust, mõõteseadmete kvaliteedist, kalibreerimisest ja muudest kasutatavatest kontrollitoimingutest ja -menetlustest.</p>

3. Tegevuskoha külastusest loobumise tingimused

AVR nõuab tegevuskoha külastusi. Ainult eritingimustel ja erandlikel asjaoludel võib tegevuskoha külastuse korraldamisest loobuda.

AVRi
art. 31

Artikkel 31 käsitleb ainult käitisi. Õhusõiduki käitajate jaoks on AVRi artiklis 32 loetletud erinõuded: neid käesolevas suunises ei käsitleta.

Käitiste tegevuskoha külastusest loobumise tingimused on järgmised:

- töendaja on oma riskianalüüsi põhjal otsustanud, et on õigustatud loobuda tegevuskoha külastusest;
- töendaja on oma riskianalüüsi põhjal kindlaks teinud, et kõikidele asjakohastele andmetele on võimalik kaugjuurdepääs;
- AVRi artiklis 32 sätestatud kriteeriumid on täidetud;
- käitaja saab pädeva asutuse nõusoleku tegevuskoha külastusest loobumiseks.⁵

AVRi art.
31 lõige 1

Iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamisel võib teatavatel tingimustel samuti tegevuskoha külastustest loobuda. Neid tingimusi ja erikriteeriume on selgitatud juhenddokumendis nr 4 võrdlusandmete aruannete, uute osalejate aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamise kohta.

Tegevuskoha külastusest loobumise põhjendus riskianalüüsi alusel

Kui töendaja kaalub, kas tegevuskoha külastuse ära jätmine on õigustatud, peab ta selle järelduse aluseks võtma oma riskianalüüsi, eelkõige käitise külastamata jätmisega seotud riskide hindamise. Nagu on selgitatud riskianalüüsi käsitlevas peamises suunises (KGD II.2), on riskianalüüs korduv protsess, mida võidakse muuta tõendamisprotsessi käigus tehtud järelduste ja riskide edasise analüüsi tulemusena. Seega isegi kui pädev asutus on juba heaks kiitnud tegevuskoha külastusest loobumise, ei vabasta see töendajat riskianalüüsi ajakohastamisest ja tõendamiskava kohandamisest, kui ta tuvastab suuremaid oma- ja kontrolliriske kui algselt arvati.

⁵ Pädeva asutuse heakskiitu ei ole vaja, kui tegemist on käitistega, mille CO₂ heitkogused jäävad alla 25 kilotonni (MRRi artikli 47 lõikes 2 nimetatud käitised).

See võib viia olukorrani, kus riskide ulatus nõuab, et tõendaja peaks ikkagi tegevuskoha külastuse läbi viima. Sellisel juhul peab tõendaja külastama kõnealuse käitise tegevuskohta, olenemata sellest, et pädev asutus on varem heaks kiitnud tegevuskoha külastusest loobumise. Lühidalt öeldes jääb tõendaja alati vastutavaks ja ei saa kasutada pädeva asutuse heakskiitu ettekäändena tegevuskoha külastamata jätmiseks, kui riskianalüüs (esialgne või ajakohastatud) näitab, et tegevuskoha külastus on vajalik.

Tõendaja riskianalüüsis tuleks seoses võimalusega loobuda tegevuskoha külastuste tegemisest arvesse võtta järgmisi näiteid tõendamisriskide kohta.

Tõendamisriskid, mis kaasnevad tegevuskoha külastustest loobumisega

- Strateegilise ja riskianalüüsi järeldused võivad põhineda ebatäpsetel andmetel ja selle tulemusel on tõendamiskava ohustatud.
- Tõendaja ei saa kinnitada käitise piire ja heakskiidetud seirekava, sest ta ei saa vaadata kõiki tegevuskohaga seotud heiteallikaid ja lähtevooge.
- Tõendaja ei ole võimeline kinnitama määramistasandi nõudeid seoses mõõtmisega jne, kuna ta ei saa kinnitada, et füüsilised arvestid vastavad seirekavas olevale kirjeldusele, nende nõuetekohasele paigaldamisele ja hooldusnõuetele.
- Tõendaja ei ole võimeline „kinnitama kooskõlas heakskiidetud seirekavaga määramistasandite arvutamiseks kasutatud teabe õigsust“;
- Tõendaja ei ole võimeline kontrollima, kas seirekavas on tehtud muudatusi, mida pädev asutus ei ole heaks kiitnud või millest ei ole pädevale asutusele teatatud.
- Tõendaja ei ole võimeline kontrollima andmekäsitluse tõhusust ja nõuetekohast rakendamist ning kontrollitoiminguid, mida on rakendatud andmevooga seotud riskide (omariskide) maandamiseks.
- Tõendaja ei saa kontrollida, kas käitise heitkoguste seire ja aruandlus vastab nõuetele, mis on sätestatud seirekavas ning seire- ja aruandlusmääruses (MRR). Üldiselt ei ole tõendaja võimeline tegema piisavaid käitise üldise toimimise eesmärgipärasuse teste, intervjuusid ning dokumentide ja andmete läbivaatamist (sealhulgas heitkoguste andmete jälgitavus kuni allikani ning horisontaalsed ja vertikaalsed kehtivust kinnitavad kontrollid, nt riskikontrollid logiraamatute, inventuuride või sarnaste andmeallikatega), et koostada ajakohane tõendamisarvamus.
- Ebakorrektnel tõendamisarvamus antakse välja ebaõige heitkoguse aruande alusel, mille tulemuseks on ebatäpne aprillis tagastatavate lubatud heitkoguse ühikute arv.

Juhul kui tegevuskoha külastuste tegemisest on loobutud, peaks tõendaja kasutama alternatiivseid tõendamisvahendeid, et vähendada võimalust, et eespool nimetatud riskid võivad viia väärkajastamiste või mittevastavuste tähelepanuta jätmiseni.

Kõigile asjakohastele andmetele on võimalik kaugjuurdepääs

Tõendaja peab tõendama, et tema riskianalüüsi põhjal on kõigile asjakohastele andmetele võimalik kaugjuurdepääs. Tõendaja peaks olema piisavalt kindel, et ta suudab esitada kaugjuurdepääsuga andmetel põhineva tõendamisarvamuse avalduse piisava kindlusega. Samuti peaks ta olema kindel, et käitise piire ja muid asjakohaseid andmeid on esialgse tegevuskoha külastuse käigus põhjalikult kontrollitud ning et neid piire ja muid asjakohaseid konfiguratsioonandmeid saab hiljem kinnitada ilma kohapealse külastusteta (nt fototõendite abil, et seadmeid ei ole lisatud, või tõendite abil, et arvestites ei ole toimunud muutusi).

AVRi artikli 32 lõigetes 1-3 ning 4 ja 5 sätestatud kriteeriumid

Et õigustada tegevuskoha külastuse korraldamisest loobumist, tingimusel et tõendaja riskianalüüs näitab, et selline loobumine on asjakohane ja et muud nõutavad tingimused on täidetud, on vajalik ainult üks järgmistest loetletud kriteeriumidest.

I. Tõendamine on seotud A-kategooria käitise⁶ või B-kategooria käitise⁷:

- millel on üks maagaasi kasutatav lähtevoog, mille puhul tegevusandmete seire põhineb gaasitarnija mõõteseadmel⁸ ja mille puhul kohaldatakse arvutustegurite standardväärtusi⁹; ja/või
- üks või mitu minimaalset lähtevoogu (nt varukütus), mis liidetuna ei ületa minimaalsetele lähtevoogudele sätestatud läviväärtust vastavalt *MRRi* artiklile 19.

AVRi art.
32 lõige 1

II Kohaldatakse järgmist olukorda

- tõendamine puudutab A-kategooria käitist või B-kategooria käitist¹⁰, milles on ainult üks lähtevoog, mis on ilma protsessiheiteta kütus, ja see kütus on kas ilma vaheladustamiseta otse käitises põletatav tahkekütus või vedel- või gaaskütus, mida võidakse vaheladustada, ja
- lähtevooga seotud tegevusandmeid jälgitakse kommerts mõõtmise teel või tegevusandmed põhinevad üksnes arveandmetel, mille puhul võetakse - kui see on asjakohane vastavalt esimesele alapunktile - arvesse varude muutusi, ning kasutatakse arvutustegurite standardväärtusi; ja
- mis võib hõlmata ühte või mitut minimaalset lähtevoogu (nt seoses varukütusega), mis liidetuna ei ületa minimaalsetele lähtevoogudele sätestatud läviväärtust vastavalt *MRRi* artiklile 19, ja
- pädev asutus on lubanud käitisel kasutada lihtsustatud seirekava vastavalt *MRRi* artiklile 13.

AVRi art.
32 lõige 2

III Kohaldatakse järgmist olukorda:

- tõendamine puudutab käitist, mille heitkogused on madalad vastavalt *MRRi* artiklile 47 ja millel on ainult üks lähtevoog, mis on ilma protsessiheiteta kütus, ja see kütus on kas ilma vaheladustamiseta otse käitises põletatav tahkekütus või vedel- või gaaskütus, mida võidakse vaheladustada, ja
- lähtevooga seotud tegevusandmeid jälgitakse kommerts mõõtmise teel või tegevusandmed põhinevad üksnes arveandmetel, mille puhul võetakse - kui see on asjakohane vastavalt esimesele alapunktile - arvesse varude muutusi ning kasutatakse arvutustegurite standardväärtusi; ja

AVRi art.
32 lõige 3

⁶ A-kategooria käitis, mille praegusele kauplemisperioodile vahetult eelneva kauplemisperioodi keskmised tõendatud aastased heitkogused on biomassist saadud CO₂ arvestamata ja ülekantud CO₂ lahutamata kuni 50 000 tonni CO_{2(e)} (kaasa arvatud).

⁷ B-kategooria käitis, mille praegusele kauplemisperioodile vahetult eelneva kauplemisperioodi keskmised tõendatud aastased heitkogused on biomassist saadud CO₂ arvestamata ja ülekantud CO₂ lahutamata rohkem kui 50 000 tonni CO_{2(e)} ja kuni 500 000 tonni CO_{2(e)} (kaasa arvatud);

⁸ Eeldusel, et on olemas asjakohane õiguslik kord kommertsarvestite kontrollimiseks, mis vastab *MRRi* mõõtemääramatuse määramistasandi nõuetele.

⁹ See hõlmab maagaasi kasutavaid B-kategooria käitisi, millel pädev asutus lubab kasutada arvutustegurite standardväärtuseid: nt B-kategooria käitised, mis võivad tehnilise teostamatuse või ebamõistlike kulude tõttu kasutada madalamaid määramistasandeid. B-kategooria käitised, mis vastavad kõrgeimale määramistasandile ja kohaldatakse arvutustegurite puhul määramistasandit 3, ei tohi kasutada standardväärtuseid ja ei kuulu selle kriteeriumi alla.

¹⁰ B-kategooria käitiste puhul puudutab see ainult neid B-kategooria käitisi, mille puhul on pädev asutus heaks kiitnud standardväärtustel põhinevate arvutustegurite kasutamise. B-kategooria käitised, mis vastavad kõrgeimale määramistasandile ja kohaldatakse arvutustegurite puhul 3. määramistasandit, ei ole selle kriteeriumi suhtes abikõlblikud.

- võib hõlmata ühte või mitut minimaalset lähtevoogu (nt seoses varukütusega), mis liidetuna ei ületa minimaalsetele lähtevoogudele sätestatud läviväärtust vastavalt *MRRi* artiklile 19.

IV. Kohaldatakse järgmist olukorda:

- on mehitamata tegevuskoht, mille kaugmõõdetud andmed saadetakse otse teise asukohta, kus kõiki andmeid kogutakse, töödeldakse, hallatakse ja säilitatakse; ja sama isik vastutab kogu tegevuskoha andmete haldamise ja salvestamise eest; ja
- käitaja või labor on juba kontrollinud vastavalt *MRRi* artiklile 59 arvesteid kohapeal ning käitaja esitatud allkirjastatud dokument või kuupäevatempliga tõendav fotomaterjal näitab, et käitise tegevuskohas ei ole pärast kõnealust kontrolli toimunud mõõtmise või käitamisega seotud muutusi.

**AVRi art.
32 lõige 4**

V. Kohaldatakse järgmist olukorda:

- tegevuskoht asub kaugel või raskesti ligipääsetavas kohas¹¹ ning andmed, mis tegevuskohal kogutakse ja edastatakse otse teise asukohta, kus kõiki andmeid töödeldakse, hallatakse ja säilitatakse, tagades nende hea kvaliteedi, on suurel määral tsentraliseeritud, ning
- käitaja või labor on juba vastavalt *MRRi* artiklile 59 arvesteid kohapeal kontrollinud ning käitaja esitatud allkirjastatud dokument või kuupäevatempliga tõendav fotomaterjal näitab, et käitise tegevuskohas ei ole pärast kõnealust kontrolli toimunud mõõtmise või käitamisega seotud muutusi.

**AVRi art.
32 lõige 5**

Märkus:

Kui käitaja kasutab kütuse tarnijamõõteseadmeid (I, II ja III kriteerium), peab ta tõendajale tõendama, et:

- kommertsarvestitele on olemas asjakohane reguleerimis- ja kalibreerimiskord ning et selle korra mõõtemääramatuse nõuded vastavad kohaldatava määramistasandiga seotud nõutavale *MRRi* mõõtemääramatusele. Kui mõõtevahend kuulub seadusliku metrooloogilise kontrolli alla, peab tõendaja kontrollima mõõtevahendi ametliku taatluse/tõendamise sertifikaati ja
- paika on pandud asjakohane hooldus ja kalibreerimine ning kommunaalteenuste- või võrguettevõtja teeb asjakohased andmed käitajale kättesaadavaks, et neid saaks kasutada tõendusmaterjalina. Tõendaja peab olema piisavalt kindel, et seadet hooldatakse ja kalibreeritakse korrapäraselt (nt kalibreerimistulemuste ja tootja tehniliste kirjelduste kontrollimine).

Kui käitaja kasutab tegevusandmete jälgimiseks arvete andmeid (II ja III kriteerium), põhinevad arvete andmed kommertsarvestite ja kohaldatakse samuti eespool esitatud punkti. Lisaks peab käitaja tõendama, et arvetelt on võetud õiged andmed (nt baas-arvestinäit, mitte KWh näidud).

IV ja V kriteeriumi puhul peab käitaja tõendama tõendajale ka seda, et arvestite jaoks on kehtestatud asjakohane kalibreerimis- ja hoolduskord ning et need mõõtjad on kalibreeritud vastavalt nõutud sagedusele ja muudele nõuetele ning et need vastavad heakskiidetud mõõtemääramatuse nõuetele.

¹¹ Enamasti puudutab see avamerekäitisi, kui riskianalüüs õigustab tegevuskoha külastusest loobumist.

Pädeva asutuse heakskiidu saamine

Välja arvatud juhul, kui tegemist on vähese heitega käitise, peab käitaja esitama pädevale asutusele taotluse, milles ta taotleb luba tegevuskoha külastuse korraldamisest loobumiseks. Tegevuskoha külastusest loobumise taotlusele tuleb lisada tõendid selle kohta, et kõik tingimused on täidetud. Tõendid peaksid sisaldama vähemalt järgmist:

**AVRi art. 31
lõiked 1 ja 2**

- tõendaja riskianalüüsi tulemus, mis õigustab järeldust, et oma- ja kontrolliriskid on väikesed ning et andmete täpsuse ning seirekava rakendamise ja täitmise kontrollimiseks ei ole vaja tegevuskoha külastust;
- tõendaja kinnitus, et ta on veendunud, et riskianalüüsi põhjal ei ole tegevuskoha külastust vaja teha, ja ta aktsepteerib tegevuskoha külastuse tegemata jätmisega kaasnevaid riske;
- tõendaja kinnitus, et tõendaja riskianalüüsi põhjal on kõik andmed kaugjuurdepääsetavad;
- tõendaja kinnitus, milles on märgitud, millist komisjoni kehtestatud kriteeriumi kohaldatakse;
- tõendid selle kohta, et seireseadmete kalibreerimise, haldamise ja kontrollimise kvaliteet on usaldusväärne, nt esitades kalibreerimistunnistused ja viited tarnijatega sõlmitud lepingutele, kalibreerimisaruannetele ja hooldusaruannetele;
- IV ja V kriteeriumi puhul tõendid selle kohta, et käitaja või labor on vastavalt *MRR*ile arvesteid kohapeal kontrollinud, ning käitaja esitatud allkirjastatud dokument või kuupäevatempliga tõendav fotomaterjal näitab, et käitise tegevuskohas ei ole pärast kõnealust kontrolli toimunud mõõtmise või käitamise seotud muutusi.
- tõendaja kinnitus, et alljärgnevas punktis loetletud pädeva asutuse heakskiidu andmisest keeldumise tingimused ei ole kohaldatavad.

Pädev asutus teeb sellise taotluse kohta positiivse otsuse ainult siis, kui kõik tingimused on täidetud. Otsuse tegemisel võtab pädev asutus arvesse ka käitise varasemat nõuetele vastavust (nt kui tegemist on käitise, mis on varem saanud kinnitamata tõendamisarvamuse, on pädev asutus vähem valmis heaks kiitma tegevuskoha külastusest loobumist).

**AVRi art.
31 lõige 3**

Pädev asutus ei anna oma heakskiitu, kui:

- kõnealune tõendaja tõendab heitkoguse aruannet esimest korda¹²;
- eelneva kahe aasta jooksul ei ole tegevuskoha külastust tehtud;
- *MRR*i¹³ artiklis 15 sätestatud seirekavas on toimunud olulised muudatused.

Kui muutub ainult arvutusteguri standardväärtus ja ükski muudest *MRR*i artiklis 15 sätestatud olulistest muudatustest ei muutu, võib siiski loobuda tegevuskoha külastusest, kui muud tingimused on täidetud.

4. Tegevuskoha virtuaalsed külastused vääramatu jõu korral¹⁴

**AVRi
art. 34a**

*AVR*i artikli 21 kohaselt peab tõendaja tegema füüsilisi külastusi käitise või õhusõiduki käitaja tegevuskohas. Nagu COVID19-pandeemia on näidanud, võivad vääramatu jõu asjaolud takistada tõendajat sellise tegevuskoha füüsilise külastuse läbiviimisel. *AVR*i artikkel 34a lubab tõendajatel teha tegevuskoha virtuaalseid külastusi, kui teatavad tingimused on täidetud.

¹² Tõendaja on juriidiline üksus või juriidiline isik, kelle riiklik akrediteerimisasutus on akrediteerinud tõendamist teostama, või füüsiline isik, kelle riiklik sertifitseerimisasutus on sertifitseerinud tõendamist teostama.

¹³ *MRR*i juhenddokumendi nr 1 (*GD1*) punktis 5.6.1 ja *MRR*i juhenddokumendi nr 2 õhusõiduki käitajatele (*GD2*) punktis 6.5.1 selgitatakse, mis on olulised muudatused seirekavas.

¹⁴ Artiklit 34a võib kohaldada käitiste iga-aastaste heitkoguse aruannete, võrdlusandmete aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete ning õhusõiduki käitajate iga-aastaste heitkoguse aruannete tõendamise suhtes.

Mis on tegevuskoha virtuaalne külastus?

Tegevuskoha virtuaalne külastus on tegevuskoha külastus, mis viiakse läbi veebikeskkonnas, ja mis võimaldab ELi HKS-i (juhtiv-) tõendajate, ekspertide ja käitajate töötajatel teostada tegevusi ja protsesse eemalt, sõltumata füüsilisest asukohast.¹⁵ Tõendaja teostab samu tegevusi kui tegevuskoha füüsilise külastuse puhul, kuid need tegevused toimuvad elektrooniliste vahendite abil. Sõltuvalt läbiviidavast tõendamistegevusest võib tegevuskoha virtuaalse külastuse ajal kasutada erinevaid lähenemisviise, sealhulgas:

- Intervjuusid käitajate või õhusõiduki käitajate töötajatega saab läbi viia veebikohtumiste või telekonverentside vahendusel, sealhulgas audio-, video-, ekraani- ja andmete jagamise teel.
- Käitaja või õhusõiduki käitaja juures asuv isik võib minna kohapeale, teha fotosid ja täita asjakohase kontrollnimekirja, samal ajal kui tõendaja annab telefoni teel juhiseid. Fotod peavad olema dateeritud ja varustatud ajatempliga.
- Käitaja või õhusõiduki käitaja juures asuv isik võib minna kohapeale ja teha kaamera või tahvelarvutiga kohapealse ülevaate/jalutuskäigu, kasutades otseülekandeühendust. Tõendaja annab juhiseid selle kohta, millele kaamera peaks keskenduma. Jalutuskäigu/ülevaate kohta tehakse salvestus. Uus tehnoloogia võimaldab tõendajal märkida objekte video salvestamise ajal¹⁶.
- Droonide abil saab teha õhuväiteid, kui kohapeale ei ole võimalik minna^{16, 17}.
- Kogu asjakohane teave, dokumentatsioon ja menetlused saadetakse tõendajale turvalises keskkonnas või jagatakse tõendajale elektrooniliselt. Nende dokumentide, andmete või menetluste hindamine võib toimuda kaugjuurdepääsu alusel, kas sünkroonselt, kui käitaja selgitab menetlusi, või asünkroonselt.

Tõendaja riskianalüüs määrab kindlaks sobiva info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) meetodi, mida tuleb tegevuskoha virtuaalsel külastusel rakendada. Arvestades IKT kontrolli, ajastuse, võimekuse, täpsuse ja keerukuse praktilisi piiranguid, kasutatakse tõendamisel sageli rohkem kui ühte eespool loetletud tehnoloogiat ja lähenemisviisi. Alljärgnevas tabelis on toodud näited selle kohta, kuidas tõendaja võiks käsitleda konkreetseid tegevusi tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus.

Tegevus	Näited tegevuse läbiviimise kohta tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus
Käitise piiride, andmevoo, lähtevoogude ja allikate täielikkuse kontroll, seirekava rakendamise kontroll	<ul style="list-style-type: none">▪ Hankida käitaja või õhusõiduki käitaja käest andmevooge ja diagramme, fotograafilisi¹⁸ tõendeid ja muud asjakohast teavet. See võimaldab tõendajal kontrollida andmevoogu ja kontrollitoimingute liiki.▪ Intervjuud töötajatega, kes vastutavad seire- ja aruandlustegevuse eest andmevoo eri etappides, veebikohtumiste, veebi jagamise jne kaudu.▪ Kontrollkäigud video või muude IKT-vahendite abil koos otseülekandes audio- ja videoühendusega, et kontrollida seirekava terviklikkust ja tegelikku

¹⁵ See tegevuskoha virtuaalse külastuse määratlus põhineb IAFI kohustuslikul dokumendil info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise kohta auditeerimise/hindamise eesmärgil, MD 4, 2018.

¹⁶ Vastavalt tegevuskoha töötervishoiu ja -ohutuse nõuetele

¹⁷ Vastavalt liikmesriikide droonide lennutegevuse ohutuseeskirjadele

¹⁸ Kuupäeva ja ajatempliga

Tegevus	Näited tegevuse läbiviimise kohta tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus
	<p>rakendamist, käitise piire, järgides protsessi käigus näidist.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Droonide kasutamine kohtades, kuhu ei ole võimalik saata töötajaid^{16, 17}
Menetluste rakendamise hindamine ja kontrollitoimingute tegelik testimine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lasta käitajal või õhusõiduki käitajal saata töendajale asjakohast teavet kontrollitoimingute ja -menetluste kohta või anda talle kaugjuurdepääs sellele teabele, et ta saaks eelnevalt valmistuda. ▪ Uurida, kuidas käitajad või õhusõiduki käitajad on kontrollitoiminguid teostanud, küsitledes neid veebikohtumistel (ja lastes neil selgitada, kuidas kontrollitoiminguid teostatakse). ▪ Jälgida, kuidas töötajad teostavad kontrollitoiminguid, tehes seda näidistegevuste kaudu ja kasutades veebikohtumise ekraanijagamist, otseülekandes (või salvestatud) audio- ja videokõnet ning intervjuusid. Kasutatava tehnoloogia liik sõltub rakendatavast kontrollitoimingust. ▪ Väljunddokumentide ja andmete kontrollimine, et teha kindlaks, kas, millal ja kuidas manuaalseid kontrole rakendatakse/on rakendatud. ▪ IT-süsteemide kontrollimine ekraani jagamise või kaugjuurdepääsu kaudu, mille puhul on võimalik teha ekraanipiltide salvestusi. ▪ Kontrollitoimingute riskikontroll, paludes need ekraanil uuesti läbi viia; töendaja saab üksiku kontrolli uuesti läbi viia ja/või võrrelda viimaseid andmeid aluseks olevate algandmetega jne. Sõltuvalt käitaja andmevoost võib seda mõnel juhul olla lihtsam teha; teistel juhtudel, kui kavandatud testide kohaldamine osutub tegevuskoha virtuaalsel külastusel keerulisemaks, tuleks see töendamise sisedokumentatsioonis dokumenteerida.
Andmete kontrollimine ja proovide võtmine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Põhimõtteliselt võib andmete ja andmete valimi kontrollimist teha laua taga, kui töendajale antakse juurdepääs kogu asjakohasele teabele ja dokumentidele; nt koopiad tabelitest ja muudest dokumentidest ning võimaluse korral juurdepääs veebipõhiste andmebaasidele jne¹⁹ ▪ Andmete jälgimine lõpparuandest/arvutustabelist kuni algallikani ja jälgandmete kontrollimine toimub töendaja poolt eemalt/kaugmeetodil ja video abil läbiviidavate katsete käigus (vt eespool).
Mõõteseadmete, seiresüsteemide ja -protsesside hindamine ning kalibreerimise ja hoolduse hindamine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arvestite, süsteemide ja seadmete visuaalne kontroll audio- ja video otseülekandeühenduste, nutitelefonide, droonide, peakaamerate ja mikrofonide abil või töendaja poolt määratud kuupäeva ja ajatempliga varustatud fotode abil. ▪ Hankida käitajalt kõik asjakohased dokumendid (iga seadme kavandatud hooldusprogramm (täielik tsükkel²⁰)

¹⁹ Kui see ei ole võimalik, tuleks kontrole teha veebipõhiselt, jagades ekraani ja suunates käitajat näitama andmebaasi eri osi jne. Ja/või töendaja juhtimisel tehtud andmebaasist allalaaditud teabe edastamise teel.

²⁰ Näiteks gaasiarvesti puhul hõlmab see vooluelementi, temperatuuri ja rõhu kompenseerimise seadmeid, vooluarvutit ja andmesideühendusi.

Tegevus	Näited tegevuse läbiviimise kohta tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus
	<p>koos sellega seotud kalibreerimis- ja hooldustööde dokumentatsiooniga, kalibreerimisgaasi pudelite sertifikaadid veebipõhiste analüsaatorite puhul ning asjakohased hooldus- jms menetlused).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vajaduse korral hankida teavet vooluarvutite²¹, hajutatud juhtimissüsteemide²² jne konfiguratsiooni kohta, et hinnata, kas algoritmid põhjustavad kõrvalekaldeid. ▪ Teha ristkontroll, kas paigaldatud seadmed vastavad kalibreerimisprotokollide andmetele (tüüp, tootja, seerianumber jne), mis on esitatud kuupäevatempliga tõendaval fotomaterjalil, mis on tehtud seadmest selle asukohas. ▪ Veebikohtumisel tehtav intervjuu asjaomaste töötajatega, et rääkida läbi saadud tõendid ja et nad saaksid demonstreerida süsteemide toimimist.
Andmehaldussüsteemide hindamine; täiustatud protsessikontrollid ja IT-süsteemid.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankida käitajalt asjakohased menetlused ja protsessiskeemid, mis on seotud süsteemide turvalisuse, varundamise, arhiveerimise ja kontrolliga ▪ Küsitleda asjaomaseid töötajaid seoses menetlustega hõlmatud IT-kontrollide kohaldamisega; sealhulgas nende sagedus, turvakontrollid jne.

Tegevuskoha virtuaalsete külastuste abil toimuv tõendamine järgib tavalist tõendamisprotsessi, mis algab lepingueelsest etapist, strateegilisest analüüsist ja riskianalüüsist, millele järgneb tõendamiskava koostamine, tõendamine ise, tõendamisprotsessi lõpuleviimine, tõendamisaruaruande projekti koostamine ja sõltumatu läbivaatamine. Kohaldatakse tavapäraseid AVRi nõudeid tõendamisprotsessi kohta. Siiski on mõned elemendid, mida tõendaja peab tegevuskoha virtuaalsete külastuste tegemisel arvesse võtma:

- Tõendajal peab olema ametlik kord/protseduur, milles kirjeldatakse ja dokumenteeritakse lähenemisviise ja info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, mida ta aktsepteerib tegevuskoha virtuaalsete külastuste puhul, et tagada paindlik lähenemisviis tõendamise optimeerimiseks; et on olemas piisavad kontrollid, et vältida tõendamise terviklust mõjutada võivaid kuritarvitusi; ning et tagada turvalisus ja konfidentsiaalsus.
- Tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimine nõuab hoolikat planeerimist ja erinevatele tegevustele nõuetekohase aja eraldamist; programmid peavad olema struktureeritumad, et saaks eelnevalt veebikohtumised jne sobivale ajale kokku leppida (võttes arvesse võimalikke ajavahesid tõendaja ja käitaja või õhusõiduki käitaja asukoha vahel).

²¹ Peaks olema võimalik elektrooniliselt alla laadida ja saata

²² Sõltuvalt süsteemist võib osutada vajalikuks seda teha veebikohtumisel ekraanijagamise kaudu.

- Tegevuskoha virtuaalsed külastused võivad tähendada, et on vaja täiendavat planeerimist, mis võib mõjutada tõendamisele eraldatud aega. Samuti võivad nad nõuda täiendavaid tehnilisi teadmisi asjakohases IKT valdkonnas, et tagada pädevusnõuete täitmine (nt droonipiloodid) ja et tõendamisrühm oleks võimeline mõistma ja kasutama valitud IKT-meetodeid tõendamise eesmärkide saavutamiseks. Tõendaja peab neid asjaolusid arvesse võtma, kui ta paneb lepingueelses etapis paika kuluva aja; auditi kestust ja ajakulu ei saa vähendada võrreldes tavapärase tegevuskoha külastuse puhul eeldatava ajakuluga. Põhimõtteliselt peaksid tõendaja ja käitaja või õhusõiduki käitaja leppima vastastikku kokku tegevuskoha virtuaalse külastuse ajal kohaldatavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiameetodid – eelkõige kõik kavandatavad töötajate ja protsesside filmimised/salvestamised²³. Siiski on tõendaja riskianalüüs määravaks teguriks, millist IKT-meetodit või meetodite kombinatsiooni peetakse asjakohaseks. Mõlemal poolel peab olema vajalik infrastruktuur, mis toetab valitud IKT-meetodite kasutamist. Tõendamiskavas tuleks kirjeldada, milliseid IKT-meetodeid kasutatakse ja kuidas neid kasutatakse. Valitud meetodeid tuleks enne virtuaalset külastust katsetada, et tagada mõlema osapoolle juurdepääs neile.
- Tuleb pöörata tähelepanu nii tõendaja kui ka käitaja infoturbele, konfidentsiaalsusele ja andmekaitsele (sealhulgas viimase intellektuaalomandile).
- Kui tõendaja tuvastab tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus väärkajastamisi, mittevastavusi või nõuetele mittevastavusi, kohaldatakse AVRI artiklit 22 ja tõendaja peab hindama nende küsimuste olulist mõju heitkogustele. Nagu tavalise tõendamisprotsessi puhul, tuleb riskianalüüsi ja tõendamiskava ajakohastada.
- Kui probleemid on olulised, võib juhtuda, et tõendaja peab tegema tegevuskoha füüsilise külastuse, et kõrvaldada probleemid ja olla suuteline piisava kindlusega kinnitama, et aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi (vt tingimus 4). See kehtib ka juhul, kui info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga on probleeme ja tegevuskoha virtuaalset külastust ei ole võimalik nõuetekohaselt läbi viia.
- Tõendaja peaks oma tõendamise sisedokumentides registreerima lähenemisviisi ja ulatuse, mil määral IKT-d kasutati kaugtõendamise läbiviimiseks, kõik tekkinud probleemid ning lähenemisviisi tõhususe tõendamise eesmärkide saavutamisel. Lisada tuleks nimekiri töötajatest, kes osalesid kaugseansidel.

²³ Võib esineda isiklike ja ärialaseid konfidentsiaalsusküsimusi, mida tuleb arvesse võtta

Tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimise tingimused

AVRi artikkel 34a lubab tõendajal teostada tegevuskoha virtuaalseid külastusi ainult siis, kui on täidetud teatavad tingimused:

AVRi art.
34a
(1)

1. Esinevad vääramatu jõu asjaolud, mis ei ole käitaja või õhusõiduki käitaja kontrolli all ja mida ei ole võimalik ületada pärast kõigi mõistlike jõupingutuste kasutamist;
2. Tõendaja otsus teha tegevuskoha virtuaalne külastus põhineb tõendamisele avaldatava mõju riskianalüüsi tulemusel ja pärast seda, kui tõendaja on kindlaks teinud, et tegevuskoha virtuaalse külastuse tegemise tingimused on täidetud;
3. Tõendaja peab võtma meetmeid tõendamisriski vähendamiseks vastuvõetava tasemeni, et saada piisav kindlus selle kohta, et käitaja või õhusõiduki käitaja aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi;
4. Tegevuskoha füüsiline külastus viiakse läbi ilma põhjendamatu viivitusega. Kuidas tõlgendada „ilma põhjendamatu viivitusega“, on selgitatud 4. tingimuse all;
5. Vajalik on pädeva asutuse heakskiit.

Tingimus 1: Vääramatu jõud AVRi artikli 34a kohaselt on vääramatu jõud käitajast või õhusõiduki käitajast sõltumatu tõsine, erakorraline ja ettenägematu olukord, mida ei ole pärast kõigi mõistlike jõupingutuste tegemist võimalik lahendada. Need asjaolud ei võimalda tõendajal teha tegevuskoha füüsilisi külastusi. Sellisteks asjaoludeks võivad olla näiteks pandeemiad, maavärinad, sõda, terrorism, muud loodus- või inimtegevusest tingitud kataastroofid või muud õnnetused, mille tulemuseks on käitise sulgemine seal mitte töötavatele isikutele või võimetus tegevuskohta sõita. Vääramatu jõu asjaolud võivad olla väga spetsiifilised seoses riiklike, piirkondlike või isegi kohalike tingimustega. Pädeva asutuse heakskiit (tingimus 5) selle kohta, kas tegemist on tõepoolest vääramatu jõuga, on seega oluline tingimus.

Vääramatu jõud COVID19 puhul

Praegune COVID19 pandeemia võib tekitada vääramatu jõu asjaolusid sõltuvalt riiklikest, piirkondlikest või kohalikest tingimustest. Näited võivad olla:

- Käitis on tegevuskoha füüsiliseks külastuseks suletud, sest seadusega on kehtestatud riiklikud tervishoiu- ja ohutusnõuded.
- Seaduslikult kehtestatud reisipiirangud, mis tulenevad valitsuse COVID19 tervishoiu- ja ohutuspoliitikast, mis ei luba tõendajal reisida käitise asukohta.
- Karantiinieeskirjad võivad mõnel juhul põhjustada vääramatu jõu juhtumi, sõltuvalt riiklikest ja kohalikest tingimustest. Mõned tõendajad on rakendanud karantiinireeglite haldamiseks menetlusi või mõned karantiinireeglid ei pruugi olla ranged. Riigi muutuvate asjaolude arvesse võtmiseks võib olla vaja paindlikkust.

Tingimus 2: Tõendaja otsus põhineb tema riskianalüüsil

Tõendaja peaks oma otsuses tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimise kohta võtma aluseks riskianalüüsi, eelkõige tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimisega seotud riskide hindamise. Tõendaja peaks seetõttu tuvastama ja dokumenteerima IKT-meetodite kasutamisega seotud riskid ja nende mõju tõendamise tõhususele. Tõendaja hindab erinevaid kasutatavaid tehnoloogiaid ja nende haldamist. Nagu riskianalüüsi käsitlevas peamises suunises (KGD II.2) selgitatud üldise tõendamise riskianalüüsi puhul, on riskianalüüs, mis käsitleb tegevuskoha virtuaalse külastuse riske, korduv protsess ja seda võidakse muuta

tõendamisprotsessi käigus tehtud järelduste ja edasise riskianalüüsi tulemusel. Seega isegi kui pädev asutus on tegevuskoha virtuaalse külastuse juba heaks kiitnud, ei vabasta see tõendajat nii riskianalüüsi ajakohastamisest kui ka tõendamiskava kohandamisest, kui ta tuvastab algselt arvatust suuremaid oma- ja kontrolliriske või kui tegevuskoha virtuaalseks külastuseks kavandatud leevendusmeetmed osutuvad ebatõhusaks.

See võib viia olukorrani, kus riskide ulatus nõuab, et tõendaja viiks põhjendamatu viivitusega läbi tegevuskoha füüsilise külastuse, kui vääramatut jõu asjaolud on kõrvaldatud/möödunud. See võib mõjutada tõendamisega seotud aega ja kulusid ning sellest tuleks käitajale viivitamata teatada.

Tõendaja riskianalüüsis tuleks tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimisel arvesse võtta järgmisi näiteid tõendamisriskidest.

Tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimisega kaasnevad tõendamisriskid

- Tõendaja ei saa kinnitada käitise piire ja heakskiidetud seirekava, sest ta ei saa vaadata kõiki tegevuskohaga seotud heiteallikaid ja lähtevooge. Sama võib kehtida ka heakskiidetud seiremetoodikakava rakendamise ja käitiseosa piiride hindamise kohta kui tõendaja tõendab

Tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimisega kaasnevad tõendamisriskid

iga-aastaseid tootmistaseme aruandeid ja võrdlusandmete aruandeid. Riskid võivad olla suuremad, kui tõendaja tõendab käitist või õhusõiduki käitajat esimest korda. See sõltub asjaoludest ja kaasnevatest riskidest.

- Internetiühendus või info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ei toimi nõuetekohaselt, mis raskendab tegevuskoha virtuaalse külastuse head läbiviimist ja mõjutab seega tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus kogutud teabe ja tõendusmaterjali kehtivust ja objektiivsust.
- Tõendaja ei ole võimeline kinnitama määramistasandi nõudeid seoses mõõtmisega jne, kuna ta ei saa kinnitada, et füüsilised arvestid vastavad seirekavas olevale kirjeldusele, nende nõuetekohasele paigaldamisele ja hooldusnõuetele.
- Tõendajal ei ole võimalik kaugmeetodeid kasutades kalibreerimisseadmeid, muid seire- või IT-süsteeme nõuetekohaselt kontrollida, mis raskendab selle hindamist, kas seirekava või MMPd on rakendatud nõuetekohaselt ja kas asjakohaseid õigusakte on nõuetekohaselt kohaldatud.
- Tõendaja ei ole võimeline kontrollima andmekäsitluse tõhusust ja nõuetekohast rakendamist ning kontrollitoiminguid, mida on rakendatud andmevooga seotud riskide (omariskide) maandamiseks. Tõendajal võib olla raskem teha korduvkatsetusi või jälgida, kuidas käitaja personal teostab teatavaid kvaliteedi tagamise ja kontrollitoiminguid.
- Tõendajal on raskem teha asjakohaseid käitise üldise toimimise eesmärgipärasuse teste ja andmete ülevaatamist ning jälgida andmeid tagasi kuni nende allikani. Komplikatsioonid tegevuskoha virtuaalsel külastusel võivad põhjustada suutmatust teostada nõuetekohast andmete ja jälgitavuse kontrolli, mille tulemuseks on ebaõige tõendamisarvamus.
- Vääramatut jõu asjaolud võivad mõjutada käitaja või õhusõiduki käitaja protsesse ja võtme personali. Tõendaja peaks olema sellest teadlik ja keskenduma oma tõendamistegevuses ka sellele, kuidas käitaja või õhusõiduki käitaja on selle mõjuga toime tulnud ja kuidas ta on tagajärgedega toime tulnud.
- Ebakorrektnel tõendamisarvamus antakse välja ebaõige heitearuande alusel, mille tulemuseks on ebatäpne aprillis tagastatavate lubatud heitkoguse ühikute arv.

Tingimus 3: Meetmed tõendamisriski vähendamiseks vastuvõetava tasemeni

Tegevuskoha virtuaalse külastuse võib teha ainult siis, kui tõendaja võtab meetmeid tõendamisriski vähendamiseks vastuvõetava tasemeni, et saada piisav kindlus selle kohta, et käitaja või õhusõiduki käitaja aruandes ei ole olulisi väärkajastamisi. Võetavate meetmete liik sõltub riskianalüüsist ja konkreetsetest asjaoludest. See peaks hõlmama järgmisi meetodeid:

- Elektroonilise auditeerimise meetodites tuleb rakendada asjakohaseid kontrolle, et tagada, et andmeid ei saaks muuta ja et tõendamise terviklus ei satuks ohtu. Samuti peab tõendaja kehtestama ja rakendama nende meetodite ja tegevuskoha virtuaalsete külastuste haldamise korra;
- Elektroonilise või elektrooniliselt edastatud teabe turvalisus ja konfidentsiaalsus on oluline, kui IKT-d kasutatakse auditi/hindamise eesmärgil. Selleks et tagada tegevuskoha virtuaalsete külastuste nõuetekohane läbiviimine, tuleb rakendada töökindlaid kaitsemeetmeid.
- Tuleks valida IKT-meetodid, mis optimeerivad hindamise tõhusust ja tulemuslikkust tegevuskoha virtuaalse külastuse ajal, säilitades samal ajal auditeerimisprotsessi tervikluse. Tõendaja riskianalüüs tegevuskoha virtuaalsete külastuste kohta on määravaks teguriks selle hindamisel, millist IKT-meetodit või meetodite kombinatsiooni kasutada tegevuskoha virtuaalsel külastusel. Suure ja keerulise andmevooga keerukas käitis nõuab töökindlaid lähenemisviise ja intensiivsemaid teste kooskõlas peamise riskianalüüsiga, mida kasutati tõendamise kavandamisel.
- Kavandatava info- ja kommunikatsioonitehnoloogia testimine enne tegevuskoha virtuaalset külastust; koos ootamatuse- või varuplaaniga juhaks, kui info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ei toimi (näiteks kasutatavate platvormide²⁴ vahetamine või üleminek veebikohtumistelt telefonikõnedele);
- ELi HKS-i (juhtiv-) tõendajad peavad olema pädevad ja võimelised mõistma ja kasutama IKT-d, et teha tegevuskoha virtuaalne külastus. Vajaduse korral võivad nad kaasata tõendamisarühma tehnilisi eksperte, kellel on kogemusi või kes on kvalifitseeritud kasutama asjakohaseid IKT-tehnoloogiaid. Tõendaja peab seda arvesse võtma, kui ta paneb tõendamiseks kokku tõendamisarühma.
- Tegevuskoha virtuaalsete külastuste nõuetekohast planeerimist on vaja, et tagada:
 - Käitaja või õhusõiduki käitaja tagab juurdepääsu asjakohastele dokumentidele, menetlustele, protsessidele ja muule asjakohasele tõendamiseks vajalikule teabele. Teavet võib küsida käitajalt või õhusõiduki käitajalt vastavalt AVR-i artiklile 10;
 - Kohaldatakse sobivat liiki tehnoloogiaid. See sõltub sellest, millises ulatuses on tõendaja tegevuskoha külastusi piiratud ning millised on vajalikud tervisekaitse- ja ohutusnõuded.
 - Võimalikud lepingus sisalduvad tingimused, mis hõlbustavad teabevahetust, juurdepääsu käitisele ja sellele olukorrale omased täiendavad ajalised nõudeid.
- Tõendaja peab tõendamiseks eraldama piisavalt aega ja arvestama, et tegevuskoha virtuaalne külastus võib eraldatud aega mõjutada. See ei hõlma mitte ainult ettevalmistusaega ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia haldamist ja testimist, vaid ka tõendamist / tõendamise kontrollide läbiviimist. Käitajatega või õhusõiduki käitajatega suhtlemiseks ja järeelmeetmete võtmiseks ning tõendamisel tuvastatud probleemide kõrvaldamiseks tuleb arvestada piisavalt aega.

²⁴ Nt Skype, Teams, Zoom jne.

Tingimus 4: Tegevuskoha füüsiline külastus peab toimuma ilma põhjendamatu viivitusega.

Kui tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus saadud teave ei anna tõendajale piisavat selgust või kindlust, et ta saaks piisava kindlusega väita, et käitaja või õhusõiduki käitaja aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi, peab tõendaja tegema tegevuskoha füüsilise külastuse käitise või õhusõiduki käitaja tegevuskohale niipea, kui väärnamatu jõu asjaolud on kõrvaldatud. See võib juhtuda näiteks juhul, kui:

- Tõendaja on tuvastanud olulisi väärkajastamisi, mittevastavusi või nõuete rikkumisi, mida ei ole võimalik kaugjuurdepääsu teel hõlpsasti parandada;
- Tõendaja on tuvastanud olulisi väärkajastamisi, mittevastavusi või nõuete rikkumisi, mis nõuavad täiendavat üksikasjalikku testimist, mida ei ole võimalik teha tegevuskoha virtuaalse külastusega.
- Tõendaja ei saanud tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus piisavalt tõendeid, et piisava kindlusega väita, et käitaja või õhusõiduki käitaja aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.²⁵ See hõlmab näiteks järgmist:
 - Käitaja või õhusõiduki käitaja ei esitanud vajalikku teavet, et tõendaja saaks koostada asjakohase tõendamisarvamuse;
IKT-tehnoloogiad ei toiminud nõuetekohaselt, mistõttu oli tõendajal raske hinnata korrektset seirekava/MMP rakendamist, lähtevoogude ja allikate täielikkust ning käitiseosa piire. Seetõttu ei saa tõendaja piisava kindlusega väita, et aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Kui väärnamatu jõu asjaolusid ei kõrvaldata enne, kui käitaja või õhusõiduki käitaja aruanne ja sellele lisatud tõendamisaruanne tuleb esitada pädevale asutusele, ja kui ei ole piisavalt selgust või tõendeid, et piisava kindlusega väita, et aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi, või kui olulised probleemid ei ole kõrvaldatud, peab tõendaja esitama negatiivse tõendamisarvamuse. Sellisel juhul kirjeldab tõendaja tõendamisaruanDES mitte ainult väärkajastamisi, mittevastavusi ja nõuete rikkumisi, mida ei ole parandatud, vaid ka teavet selle kohta, miks tegevuskoha virtuaalne külastus ei võimaldanud saada piisavat selgust või tõendeid.

Negatiivse tõendamisarvamuse korral peab pädev asutus heitkoguseid konservatiivselt hindama vastavalt *MRRi* artiklile 70. Teise võimalusena tehakse tegevuskoha füüsiline külastus tihedas koostöös pädeva asutusega viivitamata pärast heite- ja tõendamisaruanDE esitamist. Kui olulised probleemid on lahendatud ja kui on võimalik väljastada positiivne tõendamisarvamus, mis on pädevale asutusele vastuvõetav, parandab pädev asutus registris heitkoguse väärtuse vastavalt registrimääruse artikli 35 lõikele 6.

Kui tõendaja on tuvastanud ainult mitteolulisi väärkajastamisi, mittevastavusi ja nõuete rikkumisega seotud probleeme ning kui tegevuskoha virtuaalne külastus annab tõendajale piisavalt tõendeid, et ta saaks piisava kindlusega väita, et käitaja aruanDES või õhusõiduki käitaja aruanDES ei ole olulisi väärkajastamisi, tehakse järgmise aasta tõendamise raames tegevuskoha füüsiline külastus. See võib kehtida ka siis, kui esineb olulisi väärkajastamisi, mittevastavusi ja nõuete rikkumisega seotud probleeme, kuid neid saab hõlpsasti parandada

²⁵ Kui tõendaja viib tõendamist läbi esimest korda, võib olla suurem oht, et ta ei saa piisavaid tõendeid. Seda tuleb arvesse võtta tõendaja riskianalüüsis ja planeerimisel.

eemalt/kaugjuurdepääsuga. Kui järgmise aasta tõendamisel on teine tõendaja, peaks ta pöörama suurt tähelepanu eelmise aasta tõendamisaruanDES esitatud järeldustele ja kirjavahetusele pädeva asutusega seoses tegevuskoha virtuaalse külastusega. Selle teabe saab kätte vastavalt AVRi artiklile 10.

Kui järgmise aasta tõendamisel tuvastatakse probleeme, mis võivad mõjutada eelmise aasta andmeid, teatab tõendaja sellest tõendamisaruanDES, nagu ta seda tavaliselt teeb. Pädeva asutuse ülesanne on käsitleda seda küsimust koos käitaja või õhusõiduki käitajaga.

Tingimus 5: Vajalik on pädeva asutuse heakskiit

Käitaja või õhusõiduki käitaja peab saama pädevalt asutuselt loa tegevuskoha virtuaalseks külastuseks ja peab seetõttu esitama pädevale asutusele tõendid selle kohta, et kõik tingimused on täidetud. Tõendid peavad sisaldama vähemalt järgmist:

- tõendid selle kohta, et tegevuskoha füüsilist külastust ei ole võimalik teha vääramatul jõul tõttu, mis ei ole käitaja või õhusõiduki käitaja kontrolli all. Pädev asutus on asjakohane osapool, kes otsustab, kas näiteks COVID19 piirangud takistavad tõendajal minna käitise või õhusõiduki käitaja tegevuskoha või teha alternatiivseid kokkuleppeid;
- tõendaja avaldus, mis näitab, et ta on võtnud arvesse tegevuskoha virtuaalsete külastuste tegemisega seotud riske;
- teave meetmete kohta, mis on võetud tõendamisriski vähendamiseks vastuvõetava tasemeni;
- teave selle kohta, kuidas tegevuskoha virtuaalne külastus toimub, nt kasutatavad tehnoloogiad, virtuaalselt teostatavad tegevused.

Pädev asutus võtab seda teavet arvesse tegevuskoha virtuaalsete külastuste heakskiitmisel.

Kui sama tõendaja viib läbi heitkoguse aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamist, peaks ta olema teadlik sellest, et need on eraldi tõendamised, mis hõlmavad eri liiki riske, nõuavad erinevate andmekogumite ja sisekontrollide kontrollimist ning mille suhtes kehtivad erinevad eeskirjad ja tõendamise ulatus. See võib mõjutada tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimist, asjaomaseid riske ja tõendamisriskide vähendamiseks võetud meetmeid. Seega võivad tõendid mõlema tõendamise puhul erineda. Põhimõtteliselt oleksid need eraldi heakskiitmisotsused.

Kui tegevuskoha külastused heitkoguste aruande ja iga-aastase tootmistaseme andmete tõendamiseks on kombineeritud, sest mõlema tõendamise andmekogumid ja andmete kogumise sisekontrollid on samad ning nende külastuste kombineerimisel on võimalik saavutada sünergiaid, kohaldatakse sellisel juhul heakskiitmisotsust selle kombineeritud tegevuskoha virtuaalse külastuse suhtes. Käitaja esitatud tõendusmaterjalides tuleb siiski näidata, kus esineb erinevusi mõlema tõendamise vahel: nt tegevuskoha virtuaalsete külastuste riskid, tõendamisriski vähendamiseks kasutatud meetmed ja isegi erinevad virtuaalsed meetodid, mida kasutatakse iga-aastaste tootmistaseme andmete hindamiseks. Pädev asutus peab neid aspekte arvesse võtma ja see peab otsuses kajastuma.

AVRi
artikli 34a
lõiked
(2) ja
(3)

Kui sarnased vääramatu jõu asjaolud mõjutavad suurt arvu käitisi või õhusõiduki käitajaid ja viivitamatuid meetmeid on vaja võtta seadusega kehtestatud riiklikel tervishoiualastel põhjustel, kohaldatakse endiselt AVRI artikli 34a tingimusi, kuid pädev asutus võib anda tõendajale loa teha tegevuskoha virtuaalseid külastusi ilma individuaalset heakskiitu taotlemata.

Sellisel juhul peab pädev asutus kindlaks tegema, et tegemist on vääramatu jõu asjaoludega, mis ei sõltu käitajast või õhusõiduki käitajast, ja viivitamatuid meetmeid on vaja võtta seadusega kehtestatud riiklikest tervishoiualastest põhjustest lähtuvalt. Käitaja või õhusõiduki käitaja peab teavitama pädevat asutust tõendaja otsusest teha tegevuskoha virtuaalne külastus ja esitada tõendid selle kohta, et kõik tingimused on täidetud (vt eespool teavet esitatavate tõendite liigi kohta).

Sellistel heakskiitmise juhtudel on oluline, et pädev asutus jälgiks olukorda, hinnates käitaja või õhusõiduki käitaja aruannet koos tõendamisaruandega. Seetõttu peab pädev asutus vaatama läbi käitaja või õhusõiduki käitaja poolt selle hindamise käigus esitatud teabe. Pädev asutus peab teavitama riiklikku akrediteerimisasutust hindamise tulemustest. See on eriti oluline juhul, kui pädev asutus tuvastab tõendamisaruanDES kõrvalekaldeid või kahtlustab, et tegevuskoha virtuaalsete külastuste tingimusi ei täidetud. Riiklik akrediteerimisasutus peab hindama pädeva asutuse tuvastatud probleeme ja võtma vajalikud meetmed. Samuti võib olla vajalik, et pädev asutus jälgiks käitise või õhusõiduki käitaja olukorda kontrolli käigus tähelepanelikumalt.

Teabe registreerimine tõendamise sisedokumentides ja tõendamisaruanDES Vastavalt AVRI artiklile 26 peab tõendaja koostama tõendamise sisedokumentatsiooni, mis sisaldab vähemalt tõendamistoimingute tulemusi, strateegilist analüüsi, riskianalüüsi, tõendamiskava ja piisavat teavet tõendamisarvamuse toetuseks. Lisaks tavapärasele teabele, mis tuleb lisada tõendamise sisedokumentatsiooni, registreerib tõendaja ka teabe mis tahes kohaldatud tegevuskoha virtuaalse külastuse kohta, sealhulgas:

- tegevuskoha virtuaalsete külastustega seotud riskide hindamine ja mis tahes tõendid selle kohta, et kõik tingimused tegevuskoha virtuaalse külastuse läbiviimiseks on täidetud: st meetmed, mis on võetud tõendamiskava vähendamiseks vastuvõetavale tasemele, tõendid vääramatu jõu asjaolude kohta, tõendid pädeva asutuse heakskiidu kohta ja kirjavahetus pädeva asutusega selle kohta;
- kuidas toimus tegevuskoha virtuaalne külastus, milliseid IKT-tehnoloogiaid kasutati (ja milliste tegevuste puhul) ning kas tegevuskoha virtuaalse külastuse ajal esines komplikatsioone;
- tegevuskoha virtuaalse külastuse ajal teostatud tegevused ja kuupäevad, mil need tegevused toimusid;
- eksperdid ja meeskonnaliikmed, kes on kaasatud mis tahes tegevuskoha virtuaalsesse külastusse;
- pädeva asutuse heakskiit ja kirjavahetus selle kohta;
- teave selle kohta, kas pärast tegevuskoha virtuaalset külastust tehti tegevuskoha füüsiline külastus ja selle tegevuskoha füüsilise külastuse tegemise põhjused.

Tegevuskoha virtuaalse külastuse ja elektrooniliste intervjuude käigus kogutud tõendusmaterjali võib salvestada ekraanipiltide, fotode, video- või helisalvestiste ning ühiselt kasutatavate/jagatavate elektrooniliste dokumentide abil. Nagu tavalise tegevuskoha külastuse puhul, tuleks tõendamise sisedokumentides nendele tõenditele selgelt viidata, et tagada selge kontrolljälg selle kohta, milliseid tegevusi tegevuskoha virtuaalse külastuse ajal tehti, milliseid meetodeid kasutati, milliseid järeldusi tuvastati ja milliseid tõendeid koguti. Tõendamise sisedokumentatsioon peaks olema piisavalt läbipaistev ja selge, et hõlbustada sõltumatu läbivaataja, riikliku akrediteerimisasutuse või vajaduse korral pädeva asutuse hindamist.

Tõendaja lisab tõendamise kohta aruannet esitades tõendamisaruanndesse teabe ka järgmiste asjaolude kohta:

- tegevuskoha virtuaalse külastuse läbiviimise põhjendus ja kuupäev, millal pädev asutus on tegevuskoha virtuaalse külastuse heaks kiitnud;
- kuupäevad, mil toimus tegevuskoha virtuaalne külastus²⁶, ja kui enne tõendamise lõpetamist toimus hiljem tegevuskoha füüsiline külastus, siis selle kuupäev ja tegevuskoha füüsilise külastuse tegemise põhjused;
- tegevuskoha virtuaalseks külastuseks kasutatud päevade arv;
- kui tegevuskoha virtuaalse külastuse käigus on ilmnenud komplikatsioone, mis mõjutasid tõendamisarvamuse avaldusi või järeldusi, teatab tõendaja sellest ELi HKS-i eeskirjade järgimist, põhimõtete järgimist, tõendamisarvamuse avaldust ja I lisa käsitlevates asjakohastes osades.

Riikliku akrediteerimisasutuse (NAB) roll

Vastavalt AVRI artiklile 77 peab tõendaja teatama kavandatud tõendamistest ja nende andmete ajakohastamisest tõendaja akrediteerinud riiklikule akrediteerimisasutusele. Selle teatamise osana peab tõendaja teatama riiklikule akrediteerimisasutusele tegevuskoha virtuaalsete külastuste tegemise plaanidest ja kuupäevadest. See võimaldab NABil võtta seda arvesse vaatlusauditi ja iga-aastase järelevalve kavandamisel.

Tavapärase iga-aastase järelevalve- ja kordushindamise raames peab NAB jälgima, kas tegevuskoha virtuaalne külastus oli põhjendatud. NAB hindab pädevale asutusele esitatud tõendeid, kirjavahetust pädeva asutusega ja tõendamise sisedokumente ning hindab, kas kõik tingimused on täidetud ja kas on võetud piisavad meetmed, et vähendada tõendamisriski vastuvõetavale tasemele.

Riiklik akrediteerimisasutus hindab ka seda, kas tõendajal on olemas asjakohaselt dokumenteeritud protsess tegevuskoha virtuaalsete külastuste väljatöötamiseks; kuidas tõendaja on tegevuskoha virtuaalse külastuse läbi viinud, kuidas ta on arvestanud tegevuskoha virtuaalsete külastuste läbiviimise riske ja hindab tõendaja tegevust tegevuskoha virtuaalsete külastuste ajal. Asjakohased tähelepanekud edastatakse pädevatele asutustele tegevusaruandes tavapärase teabevahetusnõuete osana.

²⁶ St kuupäevade vahemik, mis hõlmas virtuaalset suhtlemist käitajaga, mis asendas tegevuskoha füüsilist külastust

5. Aruandlus tegevuskoha külastuste kohta tõendamise sisedokumentides ja tõendamisaruanandes

Selgitavate suuniste (*EG I*) II lisas ja tõendamisaruannet käsitlevas peamises suunises (*KGD II.6*) selgitatakse, millist teavet tegevuskoha külastuste ja tegevuskoha külastustest loobumise kohta tuleb lisada tõendamise sisedokumentatsiooni ja tõendamisaruanndesse. Käesoleva juhendi 4. jaos tuuakse välja, millist konkreetset teavet tuleb vääramatu jõu korral lisada tegevuskoha virtuaalsete külastuste kohta.